

ข่าวเตือนการระบาดของศัตรูพืชประจำสัปดาห์

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย กรมส่งเสริมการเกษตร

ปีที่ 11 ฉบับที่ 32 ประจำวันที่ 14 สิงหาคม 2567

การฟื้นฟูพืชหลังน้ำลด

จากสถานการณ์พายุฝนที่ตกหนัก เกิดน้ำป่าไหลหลาก และน้ำท่วมขังในหลายพื้นที่ในประเทศไทย รวมถึงพื้นที่ทางการเกษตร ส่งผลต่อการเจริญเติบโต ผลผลิตพืช ทำให้พืชได้รับความเสียหาย และยังเป็นสาเหตุให้เกิดการระบาดของโรคพืชและแมลงศัตรูพืช ดังนั้น หากเกษตรกรได้รับผลกระทบดังกล่าว สามารถขอคำแนะนำในการดูแลรักษาและฟื้นฟูพืชที่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม ได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือสำนักงานเกษตรจังหวัดใกล้บ้าน

● การฟื้นฟูนาข้าวหลังน้ำลด

การเกิดสภาวะน้ำท่วมในพื้นที่นาข้าว อาจเกิดได้ 2 กรณี คือ จากฝนตกหนักน้ำไหลบ่า เกิดน้ำท่วมฉับพลัน หรือเกิดจากน้ำท่วมขังเป็นระยะเวลาสั้น ผลกระทบและความเสียหายที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อการเจริญเติบโต และผลผลิตของข้าว ซึ่งความรุนแรงของความเสียหายขึ้นอยู่กับระยะเวลาการเจริญเติบโตของข้าว ความลึกของน้ำ และระยะเวลาการท่วมขังของน้ำ ดังนี้

1. ระยะต้นอ่อนที่อายุน้อยกว่า 30 วัน ถ้าท่วมเกิน 10 วัน ต้นข้าวจะลอยและแช่น้ำ เน่าเสียหายทั้งหมด
2. ระยะแตกกอ น้ำท่วมมิดยอดเกิน 1 - 2 สัปดาห์ ข้าวแช่น้ำเน่าตาย ในกรณีข้าวโผล่พ้นผิวน้ำ หลังน้ำลด จะทำให้ต้นข้าวหักล้ม
3. ระยะเกิดช่อดอก ทำให้ช่อดอกชะงักการเจริญเติบโต เป็นผลทำให้เมล็ดลีบในระยะหลัง
4. ระยะใกล้ออกดอก รวงจะโผล่ไม่พังกาบใบ
5. ระยะออกดอก จะทำให้เมล็ดข้าวลีบ
6. ระยะใกล้เก็บเกี่ยว ถ้าน้ำท่วมขังนาน ข้าวจะลึ่ม และเน่า

การจัดการนาข้าวเพื่อยับยั้งความเสียหาย ลดความรุนแรง และฟื้นฟูนาข้าวหลังน้ำลด

1. กรณีแปลงนาที่เกิดน้ำท่วมขังเป็นระยะเวลาไม่นาน น้ำสูงไม่ถึงยอดข้าว และต้นข้าวยังไม่ตาย ให้รีบระบายน้ำออกจากแปลงนาให้เหลือ 5 - 10 เซนติเมตร และฟื้นฟูนาข้าวหลังน้ำลด
  - 1.1 นาที่ต้นข้าวยังเขียวอยู่เกิน 3 วัน และพบว่าต้นข้าวในนามีสีเขียวเพิ่มมากขึ้น กรณีนี้เกษตรกรยังไม่ต้องใส่ปุ๋ย แต่ให้หมั่นสำรวจโรคและแมลง ไม่ให้มารบกวน

กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช กรมส่งเสริมการเกษตร โทร 02-955-1514

E-mail : doae.pmd2566@gmail.com

1.2 ถ้าต้นข้าวในนาเริ่มมีอาการสีเหลืองที่ใบ ให้ใส่ปุ๋ยยูเรีย อัตรา 3 - 5 กิโลกรัมต่อไร่ เพื่อฟื้นฟูสภาพต้นข้าว (ไม่ควรใส่ปุ๋ยยูเรียมากเกินไปเกินอัตราแนะนำ เพราะจะทำให้ต้นข้าวเกิดโรคได้)

2. สำหรับแปลงนาที่ข้าวออกรวง ให้เร่งระบายน้ำจนแห้งและห้ามใส่ปุ๋ย เพราะจะทำให้ดินมีความร้อน ต้นข้าวจะตายง่ายขึ้น และเกษตรกรต้องหมั่นสำรวจโรคและแมลง ไม่ให้มารบกวน

3. กรณีที่ข้าวอยู่ในระยะสุกแก่ ให้เร่งทำการเก็บเกี่ยว และตากข้าวให้แห้งโดยเร็ว เพื่อลดความชื้นของเมล็ด

ส่วนนาข้าวที่ได้รับความเสียหายเกือบทั้งหมดจำเป็นต้องปลูกใหม่ ก่อนเตรียมดินสำหรับปลูกรอบใหม่ หากมีฟางข้าว เศษวัชพืชอยู่ในแปลงนาควรคราดเก็บออก หรือใช้วิธีการไถกลบหมักฟางข้าว และเศษวัชพืชก่อนปลูกข้าว อย่างน้อย 7 วัน เพื่อล่อให้วัชพืชอื่น ๆ งอกขึ้นมา แล้วไถกลบอีกครั้ง เพื่อกำจัดวัชพืชและได้กำจัดข้าวตืด ข้าวแดงไปได้ในตัว ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการเกิดการระบาดของโรคไหม้ โรคขอบใบแห้ง หนอนกระทู้คอรวง และหนอนกระทู้กล้า หลังน้ำลด เกษตรกรควรกำจัดวัชพืชบริเวณพื้นที่นาและคันนาโดยรอบให้สะอาด และใช้สารชีวภัณฑ์ เช่น ไข่เชื้อราไตรโคเดอร์มา เพื่อป้องกันกำจัดโรคที่เกิดจากเชื้อรา และใช้แบคทีเรียบาซิลลัส ทูริงเยนซิส (BT) สารสะเดา และ/หรือ สาบเสือ เพื่อป้องกันและควบคุมหนอนกระทู้คอรวง หนอนกระทู้กล้า เป็นต้น

ทั้งนี้ สำหรับเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่นอกเขตชลประทาน ในช่วงปลายฝนต้นหนาว ปริมาณน้ำจะมีน้อย ทำให้บางแห่งไม่สามารถทำนาได้ ดังนั้น ควรหันไปปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยหรือพืชที่มีอายุสั้นแทน เช่น ถั่วเหลือง ถั่วเขียว พืชผัก นอกจากจะเป็นการปรับปรุงบำรุงดินเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แปลงนาแล้ว ยังช่วยตัดวงจรการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชหลังน้ำลดได้อีกด้วย

● การฟื้นฟูแปลงและปลูกผักหลังน้ำลด

ผักเป็นพืชส่วนใหญ่อายุสั้น มีระบบรากตื้น เมื่อแปลงผักมีน้ำท่วมขังเป็นเวลานานติดต่อกันหลายสัปดาห์ ทำให้พืชผักเสียหายโดยส่วนใหญ่จะตายหมด หากเป็นน้ำท่วมติดต่อกันเกินกว่า 5 - 7 วัน จะทำให้สภาพพื้นที่ปลูกและโครงสร้างดินในแปลงปลูกเสียหาย เมื่อน้ำลดจะยังไม่สามารถปลูกผักได้ทันที จำเป็นต้องมีการฟื้นฟูสภาพดินให้เหมาะสม และเมื่อปลูกผักในแปลงปลูกหลังจากน้ำลดใหม่ ๆ จำเป็นต้องมีการดูแลรักษามากกว่าปกติ

การเตรียมดินและการจัดการดิน

1. พื้นที่หลังน้ำลดระยะแรกที่ดินยังเปียกอยู่ ห้ามคนและสัตว์เลี้ยงเข้าไปเหยียบย่ำในแปลงปลูก รวมถึงห้ามนำเครื่องจักรเข้าไปในพื้นที่ เพราะจะทำให้โครงสร้างดินที่เปียกชุ่มมีการอัดแน่น ทำให้เกิดผลเสียต่อการไหลซึมของน้ำ และเมื่อดินแห้งโครงสร้างของดินจะจับกันแน่นแข็งตัวมาก ทำให้ยากต่อการปรับปรุงดิน

2. พื้นที่ที่ยังมีน้ำขังอยู่ ควรหาทางระบายน้ำออกจากพื้นที่ให้เร็วที่สุด เช่น การขุดร่องระบายน้ำเพื่อให้เกิดทางน้ำไหลออกจากแปลงโดยเร็ว

3. เมื่อพื้นที่เริ่มแห้งสภาพดินแห้ง พอที่จะเข้าไปปรับสภาพดินเพื่อปลูกผักได้ ให้ทำการไถพรวนและตากดินไว้ 2 - 3 วัน เพื่อให้ดินแห้งมากขึ้น และควรรหาปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกเก่าคลุกเล้าดิน เพื่อให้ดินมีคุณสมบัติทางกายภาพในการปลูกพืชที่ดีขึ้น และเป็นการเพิ่มความสมบูรณ์แก่ดิน อาจมีการใช้ปูนขาวหรือโดโลไมท์ในการปรับปรุงดินด้วย เพื่อป้องกันปัญหาโรครากเน่า

การเลือกชนิดผักและพันธุ์ผักที่จะปลูก

เลือกปลูกผักที่มีอายุสั้น เก็บผลผลิตได้เร็ว เป็นผักที่คนนิยมบริโภค เลือกพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศ และสภาพพื้นที่ควรเป็นพันธุ์ที่ทนทานต่อสภาพแวดล้อมได้ดี

วิธีการปลูกและการดูแลรักษาผัก

1. หากสภาพพื้นที่ยังมีน้ำท่วมขังหรือดินยังแฉะ สามารถเตรียมการปลูกพืชล่วงหน้าโดยการเตรียมเพาะกล้าผักไว้ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เวลาตั้งแต่หยอดเมล็ดถึงย้ายปลูกประมาณ 10 - 20 วัน ขึ้นอยู่กับชนิดผัก และเมื่อสภาพดินในแปลงปลูกแห้ง ก็จะสามารถย้ายกล้าผักที่เตรียมไว้ลงปลูกในแปลงปลูกได้ทันที การย้ายกล้าผักและย้ายปลูกนอกจากจะทำให้สามารถปลูกพืชได้ทันทีเมื่อสภาพพื้นที่แห้งแล้ว ยังมีข้อดีคือผักจะเจริญเติบโตได้ดีกว่าปลูกในแปลงโดยตรง และลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรครากเน่าและโคนเน่าระยะงอกของเมล็ดด้วย

2. หากพื้นที่เริ่มมีสภาพแห้ง และสามารถขุดดินได้ ควรเตรียมดินปลูกไว้ อาจใช้การหว่านเมล็ดหรือหยอดเมล็ดลงแปลงปลูก โดยให้ระยะห่างระหว่างต้นพอสมควร ควรใช้น้ำปุ๋ยในสโรดต้นกล้าและต้นผักสัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง จะช่วยลดการระบาดของโรคที่เกิดจากเชื้อราได้

3. ใส่ปุ๋ย และป้องกันกำจัดโรคแมลงอย่างสม่ำเสมอตามคำแนะนำ

ข้อควรระวัง

1. การปลูกผักหลังน้ำลด หากดินมีสภาพชื้นมากเกินไป เมื่อหว่านเมล็ดแล้วต้นกล้าจะเกิดปัญหาโรครากเน่า จึงต้องปรับปรุงดินด้วยปูนขาวอัตรา 200 - 300 กิโลกรัมต่อไร่ เพื่อให้สภาพดินเป็นด่างเล็กน้อย จะลดการระบาดของรวมถึงการใช้เชื้อราปฏิปักษ์ เช่น ไตรโคเดอร์มา ใส่ลงในดินช่วยป้องกันโรครากเน่าในผัก

2. ดูแลเรื่องการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะเมื่อเมล็ดงอกและเจริญเติบโตเป็นต้นกล้า และหากดินแห้งมากขึ้นต้องมีการให้น้ำพอประมาณ เพื่อไม่ให้ดินรัดต้นกล้าหรือต้นพืชและตายในที่สุด

3. หากสภาพแวดล้อมมีความชื้นในอากาศสูง อาจเกิดโรคจากเชื้อราได้ ควรระมัดระวังอย่าปลูกผักแน่นเกินไป หากหว่านเมล็ดและต้นกล้าแน่นมาก ให้ถอนต้นกล้าและเว้นระยะห่างระหว่างต้นพอสมควร

• การฟื้นฟูไม้ผลหลังน้ำลด

การปฏิบัติดูแลและการฟื้นฟูไม้ผลหลังน้ำลด สิ่งที่สำคัญที่ต้องระมัดระวังและคำนึงถึงเป็นพิเศษ คือ ทำอย่างไรให้สวนไม้ผลกลับคืนสภาพเดิมเร็ว โดยกระทบกระเทือนต่อต้นไม้ที่น้อยที่สุด เกษตรกรควรจะต้องมีการบำรุงต้นไม้ผลให้เกิดรากใหม่ และให้แตกใบอ่อนโดยเร็วพร้อมทั้งมีการจัดการดินให้ถูกต้อง

การจัดการระบายน้ำในสวนไม้ผล

1. การเสริมคันดิน ให้มีความสูงและแข็งแรง และต้านทานน้ำจากภายนอก โดยยกขอบแปลงเป็นคันดินให้สูงกว่าระดับน้ำที่เคยท่วมไม่ต่ำกว่า 50 เซนติเมตร พร้อมทั้งเตรียมเครื่องสูบน้ำ เพื่อสูบน้ำออก

2. ทำทางระบายน้ำ โดยใช้พลั่วดึงเศษพืช และดินเลนที่ถมออกให้หมด และขุดร่องระบายน้ำให้ลึกเพื่อช่วยให้น้ำเพื่อช่วยให้ดินในสวนแห้งเร็วขึ้น

ระยะนี้ถ้ามีเครื่องเติมอากาศสู่ดิน ควรเร่งดำเนินการจะช่วยให้ต้นไม้ฟื้นตัวเร็ว และช่วยไล่น้ำที่ยังค้างอยู่ในดินให้ระบายออกไปเร็วขึ้น หรือใช้ไม้ไผ่เจาะรูปลักไว้ใต้โคนต้น เพื่อระบายความร้อน และแก๊สพิษออกจากโคนต้น ขณะที่น้ำท่วมขังและดินแฉะ

กรณีน้ำท่วมขังบ่อย อาจใช้วิธีฝังท่อพีวีซีในแนวตั้ง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 6 นิ้วรอบแนวทรงพุ่มเพื่อสูบน้ำและสูบออก

การบำรุงดินหลังน้ำลด

1. ห้ามนำเครื่องจักรกล เข้าไปดำเนินการในสวนหลังน้ำลด ขณะที่ดินยังเปียกอยู่ รวมทั้งคน สัตว์เลี้ยง เพราะจะทำให้โครงสร้างดินถูกทำลายเกิดการอัดแน่นได้ง่าย ซึ่งเป็นผลเสียต่อการไหลซึมของน้ำ และกระทบกระเทือนต่อรากของไม้ผล

2. เมื่อดินแห้ง ให้ขุดเอาดินทรายหรือตะกอนต่างๆ ในแปลงไม้ผลออก และพรวนดินเพื่อเพิ่มออกซิเจนให้แก่รากพืชแตกใหม่ได้ดีขึ้น ฟื้นฟูคุณสมบัติของดินโดยการใส่ปุ๋ยหมักผสมสารเร่งพด. 3 ในกรณีที่พื้นที่อยู่ในสภาพน้ำแช่ขังเป็นเวลานาน และเสี่ยงต่อการเกิดโรค หากดินในพื้นที่หลังจากน้ำท่วม เกิดสภาพเป็นกรดให้ใส่อินทรีย์วัตถุหรือปูนขาว เพื่อปรับสภาพความเป็นกรดของดิน ปริมาณตามความรุนแรงของกรดในพื้นที่

การค้ำยัน/พยุงต้นไม้ผลที่เอนหรือล้ม

หากน้ำท่วมขังเป็นระยะเวลาานาน ต้นจะล้มได้ง่าย เนื่องจากพื้นดินอ่อนตัวเพราะชุ่มน้ำ รากจะเน่าเพราะไม่มีอากาศหายใจ และมีเชื้อโรคเข้าทำลายบางส่วน โดยอาจมีรากที่ยังยึดเกาะอยู่กับดินลึกๆ ทำให้ยังอยู่รอดเมื่อน้ำลดแล้ว ให้ตรึงต้นไม้ไม่ให้โยกคลอนด้วยแรงลม โดยการค้ำยันต้นไม้ อย่างน้อยสามทิศทาง เพื่อป้องกันการโค่นล้ม อาจใช้ไม้ยาวๆ ค้ำหรือใช้เชือกผูกตรึงกับต้นไม้

การตัดแต่งกิ่งและทรงพุ่มหลังน้ำลด

เมื่อดินเริ่มแห้ง ตัดแต่งกิ่งแก่ กิ่งที่ฉีก หัก เหี่ยวเฉา แน่นทึบและกิ่งที่อยู่ภายในทรงพุ่มที่ไม่ได้รับแสงแดด รวมทั้งตัดแต่งกิ่งขนาดใหญ่ออกบางส่วน เพื่อลดแรงปะทะจากลม ให้ส่งพุ่มโปร่งเป็นการลดการคายน้ำของพืช และเร่งให้พืชแตกใบใหม่

หากมีต้นไม้โคนล้ม ควรทำการตัดแต่งกิ่ง และพฤษภาคมต้นไม้ที่โคนล้มให้ตั้งตรง พร้อมทั้งทำไม้ค้ำยันไว้รอบด้าน และหากยังมีผลติดอยู่ ให้ตัดผลออกเพื่อไม่ให้แย่งสารอาหาร ที่จะนำไปฟื้นฟูรากและลำต้น

การฟื้นฟูความสมบูรณ์ของต้นไม้

ในระยะนี้ ระบบรากยังไม่สามารถดูดซึ่มอาหารจากดินได้ตามปกติ จึงควรให้ปุ๋ยทางใบ อาจใช้ปุ๋ยน้ำสูตร 12 - 12 - 12 หรือ 12 - 9 - 6 หรือ ปุ๋ยเกล็ดสูตร 21 - 21 - 21 หรือ 16 - 21 - 27 ละลายน้ำฉีดพ่น ทำการให้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร 15 - 15 - 15 ใส่ในร่องที่ขุดรอบๆ ทรงพุ่ม ขนาดกว้าง 15 เซนติเมตร ลึก 15 เซนติเมตร หรือใส่ที่โคนต้นในกรณีที่ดินยังเล็ก

การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช

หากถูกน้ำท่วมนาน หลังน้ำลดจะเกิดปัญหาโรครากเน่าโคนเน่า ควรป้องกันด้วยการราดหรือทาลำต้นไม้ผล ด้วยสารเคมีป้องกันกำจัดรา เช่น เมทาแลกซิล (metalaxyl) หรือ ฟอสอีทิล-อะลูมิเนียม (fosetyl-aluminium) หรือใช้เชื้อราปฏิปักษ์ เช่น ไตรโคเดอร์มา

ที่มา :

กรมพัฒนาที่ดิน. ม.ป.ป. การจัดการดินหลังน้ำท่วมพื้นที่ข้าว. สืบค้น 24 มิถุนายน 2564. จาก <https://www.ldd.go.th/wwww/files/78067.pdf>

กรมการข้าว. 2559. คำแนะนำการฟื้นฟูนาข้าวหลังน้ำลด. ประกาศกรมการข้าว. ประกาศ ณ วันที่ 7 ตุลาคม 2559

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2560. การควบคุมศัตรูพืชโดยชีวภาพหลังน้ำลด.(แผ่นพับ). กรุงเทพฯ : บริษัท นิเวศธรรมดาการพิมพ์ (ประเทศไทย) จำกัด

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2560. การฟื้นฟูไม่ผลหลังน้ำลด.(แผ่นพับ). กรุงเทพฯ : บริษัท นิเวศธรรมดาการพิมพ์ (ประเทศไทย) จำกัด

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2560. การฟื้นฟูแปลงและการปลูกผักน้ำลด.(แผ่นพับ). กรุงเทพฯ : บริษัท นิเวศธรรมดาการพิมพ์ (ประเทศไทย) จำกัด

ที่ปรึกษา : นางสาวสุมนา สิมาสถิตย์ ผู้อำนวยการกลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช

เรียบเรียงและบรรณาธิการ : นางสาวกัญชกร อุทัย นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย